

La rara anatomia de la bellesa

Miquel Àngel Riera ha finat. L'obra de l'escriptor de Manacor, que abraça la poesia, la novel·la o el relat, entre altres gèneres, roman, no obstant això, entre nosaltres. Resta la paraula d'un home que la considerava el mecanisme essencial per descobrir la bellesa.

La sobtada mort de l'escriptor de Manacor Miquel Àngel Riera ens ha deixat colpits. D'alguna manera, havia aconseguit impregnar la vida, i la vida dels que l'envoltaven, d'aquell gust per la bellesa i la humanitat que mostrava en la seva obra literària. El capellà i escriptor Jaume Santandreu va afirmar, en una sàvia frase durant el sermó que va pronunciar en la missa del funeral de l'autor, que entre nosaltres i Miquel Àngel Riera s'havia produït una diferència en la relació: si fins ara era ell qui ens cisellava, a partir d'ara érem nosaltres els qui el cisellàrem. Certament, semblava no existir treva entre realitat i literatura. Qui hagi llegit amb atenció *Els déus inaccessibles* sabrà que la utopia de viure la bellesa com a experiència sublim l'acompanyava constantment. I això fins a detalls entranyables. Per exemple, en el seu estudi de Porto Cristo feia escriure amb guix negre damunt les parets blanques la signatura dels seus escriptors amics. El grafit resultant era una elegant manera d'homenatjar els seus col·legues quan, en aquell espai, creava. Com això es relaciona amb la seva literatura? Doncs bé, a *Illa Flaubert* el protagonista dibuixa a la paret del far una frase de Flaubert, de manera que conviu també amb un grafit de natura literària.

Començament poètic. Cisellava, doncs, fins a la sacietat literatura i realitat. Ara el podem

cisellar, però compte, cal partir de la seva obra, de les seves intervencions i entrevistes per comprendre aquest esperit tan afinat davant la bellesa que ha donat el Mediterrani. I, realment, aquesta obra si no és quantiosa, sí que és intensa i essencial. En certa manera, el seu epicentrisme creatiu cal detectar-lo en la poesia. Els seus primers tempteigs són poètics, i també la seva pri-

El llenguatge de Riera, resultat d'una tasca d'orfebreria, té una riquesa de lèxic única en la literatura catalana contemporània.

mera publicació important: *Poemes a Nai* (1965). A partir d'aquí, els seus títols poètics van configurant un panorama en què resulta molt difícil distingir ètica i estètica. Fonamentalment, perquè Riera s'endinsa en la significació clàssica del triangle bé, bellesa i veritat. Darrere la recerca d'una veritat pròpia, la bellesa intensifica el desig de bé. A llibres com *La bellesa de l'home* o *Llibre de benaventurances*, això queda perfectament traçat. Si el lector desitja resseguir aquesta

aventura pot fer-ho llegint el volum *Tots els poemes* (edicions 62) i afegint-hi la lectura d'*El pis de la badia* (Columna Edicions).

La matèria sentimental, la convicció moral, la metàfora fins i tot dels seus versos cristal·litzen en un món fabulat a través de la seva narrativa. Com a autor de relats, Riera ens llega dos títols: *La rara anatomia dels centaures* (Edicions 62, Destino) i *Crònica lasciva d'una decadència* (Destino), per cert, el darrer llibre original publicat en vida. Per la resta, cal parlar d'un corpus novel·lístic de primera magnitud compost per sis novel·les. Tot assajant una periodització, caldria parlar entre 1973 i 1983 d'una tetralogia entorn de la família Milà. Així a *Andreu Milà*, *Morir quan cal*, *L'endemà de mai* i *Panorama amb dona*, Riera desenvolupa un tema de fons, la persona posada en funció de convivència, i un mateix nucli estructural entorn d'una família, els Milà; una societat, la pagesia mallorquina; una geografia simbòlica, el Pedregar, s'Almoina i la Vinya Nova; i un marc històric, la Guerra Civil, tot i que *Andreu Milà* situa la seva acció amb anterioritat. Entre 1984 i 1990 tindrem una segona etapa caracteritzada per la voluptuositat davant de temes absoluts. Es tracta d'una evolució en què els temes plantejats s'aborden i s'enriqueixen des d'una major abstracció a partir de la tensió de dues realitats plenes: la bellesa i la gràcia (*Els déus inaccessibles*), i la

mort i el pas del temps (*Illa Flaubert*). Per tant, la darrera etapa novel·lística de Riera aborda el sentit de l'existència humana a partir de la dialèctica entre Eros i *thánatos*. L'exploració psicològica de la voluptuositat i l'endinsament en la figuració mental del temps, en són dues de les seves aportacions temàtiques més notables. Si abans els seus personatges pertanyien a la pagesia i mostraven una sensibilitat immediata des del seu instint, ara els seus protagonistes són éssers vitalment cultes, sense nom, dedicats a la investigació literària i que conceben la vida des de la recerca voluptuosa.

Estilísticament, Riera ha rendit homenatge al taller de Flaubert. Les seves novel·les tenen un alt component poètic: s'adscriuen a la tradició de la novel·la psicològica —ja que exploren varietats personals per convertir-les a través de la literatura en varietats transferibles; despleguen un sentit simfònic del temps novel·lesc que és també el temps llarg d'una frase en forma de meandre seguint el model proustià, juga una significació simbòlica dels espais i de l'espai de la insularitat com a metàfora central de l'individu, i adopta una actitud d'ofebreteria estilística davant la matèria del lleguatge, cosa que explica la riquesa d'un lèxic i una fraseologia úniques en la literatura catalana contemporània. Voldria ressaltar també en aquest resum d'urgència el paper de l'adolescent en les seves novel·les. En ell es fon tota una concepció del món, alhora que un homenatge al *Kouros* grec, sobretot amb l'entranyable Alexis.

La paraula primordial. Temàticament, cal observar que la paraula revela la condició humana. El dolor, la

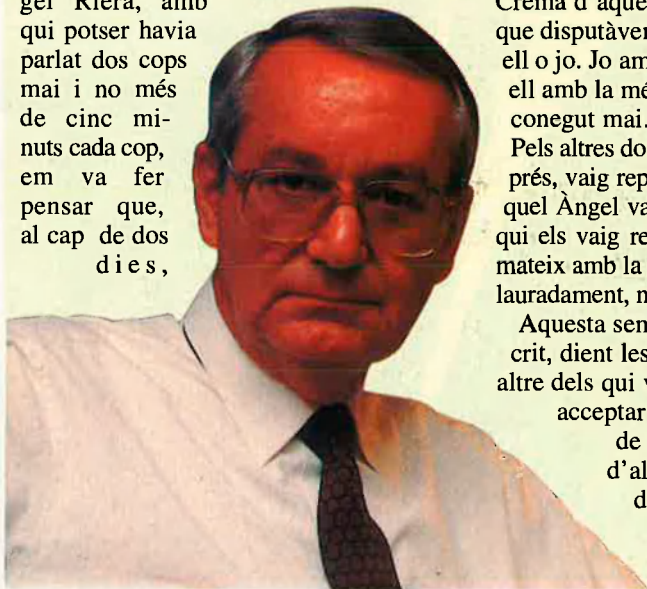

L'agombol

Era l'any 1985 i era jo, però podia haver estat qualsevol altre any, qualsevol altre al·lot amb una carpeta de papers. Qualsevol dels qui tot just començaven a materialitzar unes vagues ànsies literàries quan encara no es parlava tant de diners, en relació amb la cultura catalana.

Per consell de l'amic Jaume Capó –que havia passat exactament per la mateixa situació, poc abans–, vaig telefonar Miquel Àngel Riera i em va citar per a aquell mateix dia a casa seva. Jo estava acostumat als làcnics paisatges de les prestatgeries de la ciutat més humida del món. Entrar en aquella casa civilitzada em va produir l'efecte balsàmic que produeix la contemplació de l'equilibri. La cordialitat de Miquel Àngel Riera, amb

qui potser havia parlat dos cops mai i no més de cinc minuts cada cop, em va fer pensar que, al cap de dos dies,

jo seria James Joyce. En aquell temps, jo volia ésser James Joyce.

Va deixar-me parlar i, per delicadesa, no va ni obrir la carpeta que li allargava. Vaig fer-lo participar de totes i cadascuna de les meves dèries desordenades i –això li ho agraeix ara– no se'n va riure gens de la meua ingenuïtat salvatge. Tres o quatre dies després va telefonar i em va dir que publicaria el llibre a la col·lecció que dirigia, la Tià de Sa Real. A partir d'aleshores, el vaig visitar espesses vegades, em va invitar a innumera- bles whiskies –que ell no tastava– i li vaig anar contant les vicissituds de la meua carrera. Record amb satisfacció especial com va rebre –va ésser el primer– l'edició que em va fer després Quaderns Crema d'aquell mateix llibre i semblava que disputàvem per si estava més content ell o jo. Jo amb l'esvalotament de l'edat, ell amb la més autèntica cortesia que he conegut mai.

Pels altres dos llibres que vaig treure després, vaig repetir el procediment. En Miquel Àngel va ésser la primera persona a qui els vaig regalar. I feia comptes fer el mateix amb la meua propera novel·la. Malauradament, no hi he estat a temps.

Aquesta semblança podria haver-la escrit, dient les mateixes coses, qualsevol altre dels qui vam seure al seu sofà, vam acceptar que la presència ingràvida de na Roser ens portàs un got d'alguna cosa i vam conversar de coses que no tenien res a veure amb els diners.

Gabriel Galmés

història concebuda com a conflicte de convivència, va obrir pas a retrats de sensibilitat que acabaran fixant una atenció cap a la bellesa i la gràcia a través de la voluptuositat. S'estructura així l'aportació més original de Miquel Àngel Riera a la literatura catalana. Una voluptuositat que no s'atura en el moment eròtic, sinó que comprèn també l'altra cara, la mort. Per això trobem una intensíssima batalla entre el decurs del temps, entès com a degradació física i anihilament, i un desig d'eternitat que el durà a estratègies psicològiques diferents dins el que s'anomena "l'art del mareig del temps". En qualsevol cas, tota l'obra de Riera, inclosa la narrativa breu i la poesia, és la reflexió sobre el paper de la paraula en l'existència humana. La paraula, en tant que reveladora de l'ésser, posa en funcionament els mecanismes de la convivència i la llibertat, del record, i la voluptuositat, i esdevé així una mena de Capella Sixtina on s'afina un concepte superior d'humanitat i una àmbit de salvació. Andreu Milà ja havia dit al començament del viatge literari de Riera: "sé que una paraula humana em podria salvar". I encara: "salvar-se és, exactament, perllongar el ressò d'un ésser humà entre els humans, més enllà de la mort". Tot just el que ha fet Miquel Àngel Riera a lloms de la bella anatomia dels seus centaures.

Vicenç Llorca

Borja Papa

Joan F. Mira

Amb *Borja Papa* Mira ha creat una combinació de literatura i de "gran història" que segurament no té precedents en les lletres catalanes.

340 pp. 3.250 ptes.

Editorial 3 i 4

"Narratives 3 i 4", núm. 51

Vocabulari

castellà-valencià / valencià-castellà

Francesc Ferrer Pastor

Una vegada més aquesta obra de consulta és a la vostra disposició. Hi veureu resoltes, en un moment de dubte, les dificultats ortogràfiques, i per facilitar-ne doblement la solució, aquest vocabulari inclou unes normes senzilles d'ortografia.

Denes 10 Editorial

Enric Valor

Rosa Serrano

Cinc capítols al voltant de cinc períodes vitals del patriota incombustible, del treballador incansable, del rondallaire eficaç, de l'intel·lectual rigorós, del cacador vitalista, de l'ésser humà enamorat de la vida, del poble i del País Valencià.

Editorial Tàndem

"Tàndem de la Memòria". 3